

Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Anden Afdeling)

10. oktober 2014*

»Konkurrence — karteller — det europæiske marked for autoglas — beslutning, hvorved fastslås en overtrædelse af artikel 81 EF — aftaler om opdeling af markedet og udveksling af forretningsmæssigt følsomme oplysninger — forordning (EF) nr. 1/2003 — samlet og vedvarende overtrædelse — deltagelse i overtrædelsen«

I sag T-68/09,

Soliver NV, Roulers (Belgien), ved advokaterne H. Gilliams, J. Bocken og T. Baumé,

sagsøger,

mod

Europa-Kommissionen ved A. Bouquet, M. Kellerbauer og F. Ronkes Agerbeek, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning K(2008) 6815 endelig af 12. november 2008 vedrørende en procedure efter artikel 81 [EF] og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/39 125 – autoglas), som ændret ved Kommissionens beslutning K(2009) 863 endelig af 11. februar 2009, for så vidt som den vedrører sagsøgeren, og subsidiært påstand om nedsættelse af den bøde, som sagsøgeren blev pålagt ved denne beslutning,

har

RETTEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, N. J. Forwood (refererende dommer), og dommerne F. Dehousse og J. Schwarcz,

justitssekretær: fuldmægtig N. Rosner,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 12. november 2013,

afsagt følgende

* Processprog: nederlandsk.

Dom

- 1 Ved beslutning K(2008) 6815 endelig udg. af 12. november 2008 om en procedure efter [artikel 81 EF] og artikel 53 i EØS-aftalen (sag COMP/39 125 – Autoglas), som ændret ved Kommissionens beslutning K(2009) 863 endelig (EUT 2009 C 173, s. 13) (herefter »den anfægtede beslutning«), fastslog Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber bl.a., at en række virksomheder, herunder sagsøgeren, havde overtrådt artikel 81 EF og EØS-aftalens artikel 53 ved i forskellige perioder i tidsrummet fra marts 1998 til marts 2003 at have deltaget i et kompleks af konkurrencebegrænsende aftaler og samordnet praksis inden for autoglassektoren i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) (den anfægtede beslutnings artikel 1).
- 2 Sagsøgeren, Soliver NV, er en lille virksomhed, der navnlig driver virksomhed inden for bilsektoren. Saint-Gobain Glass France SA, Saint-Gobain Sekurit Deutschland GmbH & Co. KG og Saint-Gobain Sekurit France SAS (herefter under ét »Saint-Gobain«), som ligeledes har anlagt søgsmål med påstand om annullation af den anfægtede beslutning (sag T-56/09), driver virksomhed inden for fremstilling, forarbejdning og distribution af materialer, herunder autoglas. De er datterselskaber, som ejes fuldt ud af Compagnie de Saint-Gobain SA (herefter »Compagnie«), der ligeledes har anlagt sag med påstand om annullation af samme beslutning (sag T-73/09). Pilkington Group Ltd omfatter bl.a. Pilkington Automotive Ltd, Pilkington Automotive Deutschland GmbH, Pilkington Holding GmbH og Pilkington Italia SpA (herefter under ét »Pilkington«). Pilkington, der ligeledes har anlagt søgsmål med påstand om annullation af den anfægtede beslutning (sag T-72/09), er en af verdens største producenter af glas og produkter til indsætning af glas, navnlig inden for bilsektoren.
- 3 Asahi Glass Co. Ltd (herefter »Asahi«) er en i Japan etableret producent af glas, kemiske produkter og elektroniske komponenter. Asahi ejer 100% af aktierne i den belgiske glasvirksomhed Glaverbel SA/NV (herefter »Glaverbel«), som for sin del ejer 100% af AGC Automotive France (herefter »AGC« eller »AGC/Splintex«). AGC havde før den 1. januar 2004 selskabsnavnet Splintex Europe SA (herefter »Splintex« eller »AGC/Splintex«). Asahi, som er en af adressaterne for den anfægtede beslutning, har ikke anlagt sag til prøvelse heraf.
- 4 Undersøgelsen, som førte til vedtagelsen af den anfægtede beslutning, blev indledt, efter at Kommissionen fra en tysk advokat, der handlede på vegne af en anonym klient, havde modtaget skrivelser med oplysninger om, at en række virksomheder, der fremstillede og distribuerede autoglas, havde indgået aftaler og udøvede samordnet praksis.
- 5 I februar og marts 2005 foretog Kommissionen kontrolundersøgelser i sagsøgerens, Saint-Gobains, Compagnies, Pilkingtons, Solivers og AGC's lokaler. Under kontrolundersøgelserne beslaglagde Kommissionen en række dokumenter og filer.
- 6 Efter kontrolundersøgelserne indgav Asahi og Glaverbel og de af deres datterselskaber, som var berørt af undersøgelsen (herefter under ét »den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse«), anmodning om bødefritagelse eller bødenedsættelse i henhold til Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 2002 C 45, s. 3). Kommissionen afslog anmodningen om betinget bødefritagelse den 19. juli 2006, men meddelte dog den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, at den påregnede at indrømme denne en nedsættelse på 30-50% af den bøde, den normalt ville blive pålagt, i henhold til samarbejdsmeddelelsens punkt 26 og en nedsættelse af deres bøder i de sager, der vedrørte kartellerne.
- 7 I perioden fra den 26. januar 2006 til den 2. februar 2007 fremsatte Kommissionen i henhold til artikel 18 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i [artikel 81 og 82 EF] (EFT 2003 L 1, s. 1) en række begæringer om oplysninger til sagsøgeren og til Saint-Gobain, Compagnie, Pilkington, Asahi, Glaverbel og AGC. De berørte virksomheder besvarede de forskellige begæringer.

- 8 Desuden fremsatte Kommissionen på samme grundlag begæring om oplysninger til en række bilfabrikanter, en italiensk rutebilfabrikant og to erhvervsorganisationer inden for glasindustrien, som ligeledes svarede.
- 9 Den 18. april 2007 vedtog Kommissionen en klagepunktsmeddelelse angående en samlet og vedvarende overtrædelse, der bestod i aftaler og samordnet praksis mellem producenter af autoglas om fordeling af leveringskontrakter med bilfabrikanter. Klagepunktsmeddelelsen blev tilstillet sagsøgeren samt Saint-Gobain, Compagnie, Pilkington, Asahi, Glaverbel og AGC. De virksomheder, som var adressater for klagepunktsmeddelelsen, fik alle indsigt i sagsakterne og blev af Kommissionen opfordret til at fremsætte deres bemærkninger til meddelelsen. En høring, hvori alle de nævnte adressater deltog, blev afholdt i Kommissionens lokaler den 24. september 2007.

Den anfægtede beslutning

- 10 Kommissionen vedtog den anfægtede beslutning den 12. november 2008. I beslutningen fandt Kommissionen, at sagsøgeren havde deltaget i overtrædelsen i perioden fra den 19. november 2001 til den 11. marts 2003 [den anfægtede beslutnings artikel 1, litra d)]. Den pålagde sagsøgeren en bøde på 4 396 000 EUR [den anfægtede beslutnings artikel 2, litra d)].
- 11 Hvad angår Saint-Gobain og Compagnie fastslog den, at de havde deltaget i de aftaler og den samordnede praksis, hvortil der henvises i præmis 1 ovenfor, i perioden fra den 10. marts 1998 til den 11. marts 2003 [den anfægtede beslutnings artikel 1, litra b)], og pålagde dem indledningsvis, »in solidum og solidarisk«, en bøde på 896 mio. EUR [den anfægtede beslutnings artikel 2, litra b)].
- 12 Asahi og virksomhedens datterselskaber, der drev virksomhed i autoglassektoren, og hvis deltagelse i overtrædelsen blev fastsat til perioden fra den 18. maj 1998 til den 11. marts 2003, blev »in solidum og solidarisk« pålagt en bøde på 113,5 mio. EUR [den anfægtede beslutnings artikel 1, litra a), og artikel 2, litra a)].
- 13 Om Pilkington fastslog Kommissionen, at denne virksomhed havde deltaget i aftalerne og den samordnede praksis i perioden fra den 10. marts 1998 til den 3. september 2002 [den anfægtede beslutnings artikel 1, litra c)]. Kommissionen pålagde virksomheden en bøde på 370 mio. EUR [den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c)].
- 14 I den anfægtede beslutning anførte Kommissionen, at navnlig de væsentlige tekniske krav og den høje grad af produktudvikling, som kendetegner markedet for autoglas, begunstiger store, integrerede og internationalt dimensionerede leverandører. AGC, Pilkington og Saint-Gobain hører til de største autoglasproducenter i verden og dækkede på det tidspunkt, hvor den anfægtede beslutning blev vedtaget, ca. 76% af den globale efterspørgsel efter glas bestemt til markedet for den første montering (monteringen af autoglasset på fabrikken, når køretøjet samles). Kommissionen fremhævede ligeledes, at der inden for autoglassektoren er en omfattende samhandel mellem medlemsstaterne og de EFTA-medlemsstater, som er en del af EØS. I øvrigt fører bilfabrikanterne forhandlingerne om købekontrakter om levering af autoglas på EØS-niveau. Bilkonstruktørerne forhandlede købsaftaler for levering af autoglas på EØS-plan.
- 15 Det fremgår endvidere af den anfægtede beslutning, at de autoglasleverandører, som var omfattet af Kommissionens undersøgelse, vedvarende overvågede deres respektive markedsandele i den af overtrædelsen omfattede periode, ikke kun »køretøj for køretøj«, dvs. på grundlag af størrelsen af salget til den enkelte køretøjsmodel, men også for samtlige køretøjer under ét.
- 16 I dette øjemed deltog Pilkington, Saint-Gobain og AGC (eller AGC/Splintex) (herefter »klubben«) i trepartsmøder, der undertiden benævntes »klubmøder«. Møderne, som de tre virksomheder arrangerede på skift, fandt sted på hoteller i forskellige byer i Europa, i private boliger tilhørende

medarbejdere i de nævnte virksomheder og i de lokaler, som henholdsvis erhvervsorganisationen Groupement européen de producteurs de verre plat (GEPVP, European Flat Glass Trade Organisation) og Associazione nazionale degli industriali del vetro (Assovetro) (den nationale sammenslutning af glasfabrikanter) rådede over.

- 17 Der blev ligeledes organiseret bilaterale kontakter mellem ovennævnte konkurrenter for at drøfte leveringen af autoglas til eksisterende eller kommende modeller. Formålet med de forskellige kontakter og møder var at vurdere og overvåge markedsandelene, fordele leverancerne af autoglas til fabrikanterne, udveksle oplysninger om priser og andre forretningsmæssigt følsomme oplysninger samt samordne de forskellige konkurrenters strategier for prisfastsættelse og forsyning af kunderne.
- 18 Det første af de bilaterale møder, hvori Saint-Gobain og Pilkington deltog, fandt ifølge Kommissionen sted den 10. marts 1998 på Hotel Hyatt Regency i Charles de Gaulle-lufthavnen i Paris (Frankrig). Det første treparts-møde blev holdt i foråret 1998 i Königswinter (Tyskland) i den medarbejders private bolig, som på dette tidspunkt var ansvarlig for storkunder i Splintex (AGC). Forud for disse møder havde der siden 1997 fundet sonderende kontakter sted mellem Saint-Gobain og Pilkington om teknisk harmonisering af de mørkfarvede glas, som de to virksomheder fremstillede, for så vidt angår farven, tykkelsen og lysgennemskinneligheden. Kommissionen medtog dog ikke disse kontakter i det omtvistede kartel, da den fandt, at de i det væsentlige havde drejet sig om et fremskredent trin i produktionskæden for planglas, der går forud for forarbejdningen af dette til autoglas.
- 19 Kommissionen opregnede i den anfægtede beslutning næsten 90 møder og kontakter i perioden fra foråret 1998 til marts 2003. Den sidste tresidede kontakt, som bl.a. sagsøgeren havde deltaget i, fandt ifølge Kommissionen sted den 21. januar 2003, mens det sidste bilaterale møde blev holdt i sidste halvdel af marts 2003 mellem Saint-Gobain og AGC. Under møderne og kontakterne henviste deltagerne til hinanden med forkortelser eller kodenavne.
- 20 I henhold til den anfægtede beslutning begyndte sagsøgerens deltagelse i kartellet den 19. november 2001. Sagsøgeren var blevet kontaktet af Saint-Gobain siden 2000 med henblik på at deltage i det omtvistede kartel. Kartellets oprindelige deltagere, nemlig Saint-Gobain, Pilkington og AGC, havde med henblik herpå udnyttet sagsøgerens afhængighed af råvareproducenterne, eftersom sagsøgeren ikke havde selvstændig produktionsevne til planglas.
- 21 Det anføres i den anfægtede beslutning, at den overordnede plan for kartellet bestod i en fordeling af leverancerne af autoglas mellem karteldeltagerne, der omfattede såvel eksisterende som nye leveringskontrakter. Formålet med planen var at sikre, at deltagerens markedsandele var stabile. For at opfylde den, udvekslede deltagerne under de møder og kontakter, hvortil der henvises i præmis 16-20 ovenfor, oplysninger om priser og andre følsomme data. Desuden koordinerede de deres prispolitik og politik for forsyning af kunderne. Navnlig samordnede de deres svar på bilfabrikanternes indkaldelser af pristilbud for at påvirke disses valg af glasleverandør eller, hvor der var tale om flere forskellige leverancer, glasleverandører. Deltagerne rådede i denne forbindelse over to midler til at fremme, at en leveringskontrakt blev tildelt den aftalte producent, nemlig ikke at afgive noget tilbud eller at afgive et skyggetilbud, dvs. et tilbud med højere priser end den pågældende producents. Når det viste sig nødvendigt for at sikre, at det samlede udbud på EØS-plan fortsat var i overensstemmelse med den aftalte fordeling, blev der truffet afhjælpende foranstaltninger i form af kompensation til en eller flere deltagere. Når afhjælpende foranstaltninger skulle omfatte løbende leveringskontrakter, bestod det middel, hvormed konkurrenterne justerede deres markedsandele, i at meddele bilfabrikanterne, at leveringen af de bestilte dele var blevet vanskeliggjort af et teknisk problem eller af råvaremangel, og at foreslå dem at benytte en alternativ leverandør.
- 22 Endvidere blev karteldeltagerne for at bevare den aftalte kontraktfordeling flere gange enige om at indrømme bilfabrikanterne prisnedsættelser i forhold til de opnåede produktivitetsgvinster eller eventuelt at foretage prisforhøjelser for køretøjsmodeller, hvis produktion var på et lavere niveau end

forudset. Når det var nødvendigt, aftalte de ligeledes at begrænse oplysningerne til bilfabrikanterne om de faktiske produktionsomkostninger for at modvirke, at disse for ofte fremsatte krav om prisnedsættelser.

- 23 Samordningen for at fastholde markedsandele blev navnlig muliggjort af, at markedet for levering af autoglas var gennemskueligt. Udviklingen i markedsandelene blev beregnet på grundlag af produktionsomkostninger og salgsprognoser, idet der blev taget hensyn til allerede eksisterende leveringskontrakter.
- 24 Kommissionen anførte i den anfægtede beslutning, at den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, har bekræftet, at repræsentanter for Splintex fra 1998 eller senere deltog i adfærd sammen med en række konkurrenter, som var i strid med konkurrenceretten. Endvidere anførte den, at det forhold, at Saint-Gobain ikke har bestridt rigtigheden af de faktiske omstændigheder, som fremstilles i den anfægtede beslutning, må fortolkes således, at selskabet anerkender Kommissionens beskrivelse af indholdet af de omtvistede møder og kontakter.
- 25 Endelig blev Pilkington, Saint-Gobain og AGC på et møde afholdt den 6. december 2001 enige om en ny beregningsmetode til fordeling og nytildeling af leveringskontrakter.
- 26 På grundlag af ovennævnte række af indicier fandt Kommissionen, at Saint-Gobain, Compagnie, Pilkington, Soliver og den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, var ansvarlige for en samlet og vedvarende overtrædelse af artikel 81 EF og EØS-aftalens artikel 53.
- 27 De af parterne indgåede arrangementer havde ifølge Kommissionen bestået i aftaler eller samordnet praksis som omhandlet i ovennævnte bestemmelser, der havde fordrejet konkurrencen på markedet for levering af autoglas. Endvidere havde overtrædelsen været samlet og vedvarende, idet karteldeltagerne havde udtrykt deres fælles vilje til at optræde på markedet på en bestemt måde og vedtaget en fælles plan, der skulle begrænse deres individuelle forretningsmæssige selvstændighed ved at fordele leverancerne af autoglas til personbiler og lette erhvervskøretøjer mellem dem og fordreje priserne for denne form for glas med henblik på at sikre overordnet stabilitet på markedet og opretholde kunstigt høje priser herpå. Ifølge den anfægtede beslutning medførte hyppigheden og den vedvarende karakter af de omhandlede møder og kontakter gennem en periode på fem år, at kartellet dækkede alle de store fabrikker af personbiler og lette erhvervskøretøjer i EØS.
- 28 Endvidere fandt Kommissionen, at der ikke var noget, der tydede på, at aftalerne og den samordnede praksis mellem autoglasleverandørerne havde medført effektivitetsgevinster eller fremmet den tekniske eller økonomiske udvikling inden for autoglassektoren. Den afviste derfor at lade artikel 81, stk. 3, EF finde anvendelse i det foreliggende tilfælde.
- 29 Med hensyn til overtrædelsens varighed fandt Kommissionen, at sagsøgeren havde deltaget i overtrædelsen fra den 10. november 2001 til den 11. marts 2003. Saint-Gobain og Compagnie havde deltaget i overtrædelsen fra den 10. marts 1998 til den 11. marts 2003. Pilkingtons deltagelse blev fastslået til perioden fra den 10. marts 1998 til den 3. september 2002.
- 30 Ved udmålingen af bøderne fastlagde Kommissionen først værdien af hver enkelt deltagende virksomheds afsætning af autoglas inden for EØS, som direkte eller indirekte havde været forbundet med overtrædelsen. Den sondrede i dette øjemed mellem flere perioder. For tidsrummet fra marts 1998 til den 30. juni 2000, som den betegnede som en periode, hvori kartellet fik »stigende betydning«, fandt Kommissionen, at den kun rådede over beviser for overtrædelsen for så vidt angår en del af de europæiske bilfabrikker. For denne periode tog den følgelig kun den afsætning af autoglas til fabrikkerne i betragtning, for hvilken den rådede over direkte beviser for kartellet. Med hensyn til perioden fra den 1. juli 2000 til den 3. september 2002 anførte Kommissionen, at de kunder, som havde været omfattet af kartellet, repræsenterede mindst 90% af afsætningen inden for EØS. Den besluttede derfor, at der for denne periode skulle lægges hele den afsætning af autoglas

inden for EØS til grund, som den anfægtede beslutnings adressater tegnede sig for. Endelig aftog kartellets virksomhed mod slutningen af den af overtrædelsen omfattede periode, nærmere bestemt fra den 3. september 2002 til og med marts 2003, som følge af Pilkingtons udtræden. For denne periode besluttede Kommissionen følgelig kun at tage den afsætning til bilfabrikanter i betragtning, for hvilken den rådede over direkte beviser for kartellet. Derpå beregnede den for hver enkelt berørt autoglasleverandør et årligt afvejte gennemsnit af den nævnte afsætning ved at dividerede værdien af den ovenfor omtalte afsætning med det antal måneder, hvori hver enkelt af de nævnte leverandører havde deltaget i overtrædelsen, og multiplicere resultatet af divisionen med tolv.

- 31 Kommissionen fremhævede derefter, at den overtrædelse, der var tale om, og som havde bestået i deling af kunderne, hørte til de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger. På grund af overtrædelsens art, dens geografiske udstrækning og de i overtrædelsen deltagende virksomheders samlede markedsandel lagde Kommissionen ved beregningen af grundbeløbet for bøden en andel på 16% af værdien af hver enkelt impliceret virksomheds afsætning til grund, multipliceret med det antal år, hvori virksomheden havde deltaget i overtrædelsen. Desuden blev grundbeløbet for bøderne med henblik på afskrækkelse forhøjet med et ekstrabeløb (eller »adgangsgebyr«), som blev fastsat til 16% af afsætningens værdi.
- 32 Den 11. februar 2009 vedtog Kommissionen beslutning K(2009) 863 endelig udg., som berigtigede den anfægtede beslutning på et begrænset antal punkter.

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 33 Sagsøgeren har anlagt nærværende sag ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 18. februar 2009.
- 34 Da sammensætningen af Rettens afdelinger er blevet ændret, er den refererende dommer blevet tilknyttet Anden Afdeling, hvortil denne sag følgelig er blevet henvist.
- 35 Parterne afgav indlæg og besvarede Rettens mundtlige spørgsmål under retsmødet den 12. november 2013.
- 36 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:
- Den anfægtede beslutnings artikel 1 annulleres, for så vidt som den berører sagsøgeren.
  - Den anfægtede beslutnings artikel 2 annulleres, for så vidt som den berører sagsøgeren.
  - Subsidiært nedsættes den bøde, der er pålagt sagsøgeren, væsentligt.
  - Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 37 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:
- Frifindelse.
  - Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

- 38 Sagsøgeren har påberåbt sig flere anbringender, hvoraf det første vedrører en angivelig fejl begået af Kommissionen, idet den fastslog, at sagsøgeren har deltaget i den samlede og vedvarende overtrædelse, der er genstand for den anfægtede beslutning. Dette anbringende skal undersøges i denne sag.

Parternes argumenter

- 39 Ifølge sagsøgeren har Kommissionen ikke ved anvendelsen af en række præcise og samstemmende indicier godtgjort, at sagsøgeren skulle have haft til hensigt ved sin egen adfærd at bidrage til de fælles mål, som deltagerne i det omtvistede kartel som helhed har fulgt, og at den skulle have haft kendskab til de handlinger, som de øvrige virksomheder har planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed havde kunnet forudse dem og været indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko.
- 40 Ud over at overtrædelsen begyndte mere end fire år inden de første kontakter, som foreholdes sagsøgeren, mellem AGC/Splintex, har Kommissionen erkendt, at sagsøgeren hverken deltog i eller var repræsenteret ved klubbens talrige bilaterale eller treparts møder. Kommissionen har endvidere ikke godtgjort, at sagsøgeren vidste, at virksomhedens adfærd var omfattet af den overordnede plan, der tidligere var udarbejdet af de andre deltagere.
- 41 Sagsøgeren har i den forbindelse bemærket, at Saint-Gobain, Pilkington og AGC i begyndelsen af 2001 samtidig foretog en væsentlig forhøjelse af de priser, som de afkrævede sagsøgeren for leveringen af planglas, der er den råvare, som sagsøgeren benytter til at fremstille autoglas. Ifølge sagsøgeren gav denne ene omstændighed imidlertid ikke virksomheden mulighed for at forstå, at disse virksomheder havde indgået detaljerede aftaler, dels om fordelingen af kontrakter, pristilbud og rabatter, der skulle indrømmes, dels udviklingen og anvendelsen af kontrol- og kompensationsmekanismer, som endvidere gjaldt for alle bilproducenter. Sagsøgeren kunne heller ikke udlede heraf, at de tre store producenter meget jævnligt afholdt møder vedrørende disse aftaler. Så meget desto mindre gav de dokumenter, der er fundet hos sagsøgeren, mulighed for at godtgøre, at sagsøgeren havde kendskab til, at de andre virksomheder, som f.eks. Saint-Gobain og AGC, havde indgået visse upassende aftaler i forhold til konkurrenceretten.
- 42 Kommissionen har således for at godtgøre, at sagsøgeren deltog i kartellet, med urette bl.a. støttet sig på henvisninger vedrørende sagsøgeren, som fremgår af notater optaget af ansatte i Saint-Gobain, Pilkington og AGC. Disse henvisninger kan nemlig forklares ved, at disse tre store producenter leverede planglas til sagsøgeren og således havde et godt kendskab til sagsøgerens produktionsevne, og at de ligeledes havde oplysninger om de bilproducenter, som sagsøgeren leverede glas til, såsom Volkswagen og Fiat.
- 43 Ingen af de forhold, som Kommissionen har fremført i den anfægtede beslutning eller under den retlige procedure, kan gendrive disse indsigelser. Dette følger bl.a. af det håndskrevne referat af en telefonsamtale mellem sagsøgerens salgsansvarlige og en repræsentant fra Saint-Gobain i maj 2002. Hverken dette dokument eller visse telefoniske kontakter med AGC giver nemlig grundlag for at konkludere, at sagsøgeren skulle have indgået en aftale med andre autoglasproducerende virksomheder om fordelingen af kontrakter vedrørende forskellige produkter til indsætning af glas til Volkswagen Passat. Det fremgår derimod af Kommissionens sagsakter, at Saint-Gobain, Pilkington og AGC havde besluttet, at denne kontrakt var genstand for en leveringsfordeling, der svarede til den, der var gældende for den tidligere model af denne bil, hvilket således omfattede sagsøgerens levering af produkter til indsætning af glas. Det forhold, at Volkswagen tildelte sagsøgeren en kontrakt for levering af visse produkter til indsætning af glas på den nye Volkswagen Passat, kan forklares alene ved den fremragende kvalitet på det glas, som sagsøgeren havde leveret til den tidligere model til en

konkurrencedygtig pris. Denne beslutning vedrører således ikke en eventuel aftale om fordeling markedet, som sagsøgeren var en del af. Endvidere anfører dette referat, at sagsøgeren ikke deltog i en aftale om den nye Opel Frontera. Hvad endelig angår kontrakten om Lancia Lybra (køretøj fremstillet af Fiat-koncernen) fremgår det udelukkende af dette referat, at Saint-Gobain reagerede negativt på sagsøgerens forsøg på at opnå denne kontrakt. Denne trussel viser imidlertid på ingen måde, at sagsøgeren var en del af eventuel aftale vedrørende denne kontrakt.

- 44 Hvad angår de kontakter, som sagsøgeren har haft med AGC vedrørende Fiat og Iveco i november og december 2001, har sagsøgeren, selv om virksomheden har indrømmet, at disse var upassende, gjort gældende, at de ikke medførte indgåelsen af nogen ulovlig kontrakt. Sagsøgeren har tilføjet, at disse kontakter under alle omstændigheder ikke havde forbindelse med det af den anfægtede beslutning omhandlede kartel. Sagsøgeren har endvidere fremhævet, at AGC som led i sidstnævntes erklæringer under bødefritagelsesprogrammet præsenterede sagsøgeren som tredjemand i forhold til de tre store producenter af autoglas.
- 45 Endelig har sagsøgeren anført, at Kommissionen i nærværende sag ikke kan påberåbe sig en retspraksis, som pålægger en virksomhed, der deltager i møder, hvorunder konkrete, hemmelige, konkurrencebegrænsende aftaler indgås, offentligt at tage afstand fra indholdet af disse møder for at kunne undgå det ansvar, den er ifaldet i medfør af de pågældende aftaler. Sagsøgeren har nemlig gjort gældende, at virksomheden, idet den ikke har deltaget i nogen af klubbens møder, ikke var bekendt med, at der fandtes systematiske og detaljerede aftaler om hele autoglasmarkedet i EØS, som var indgået af Saint-Gobain, Pilkington og AGC, hvilket udelukker anvendelsen af den pågældende retspraksis.
- 46 Kommissionen har bestridt disse argumenter. Det er Kommissionens opfattelse, at sagsøgeren var bevidst om de generelle rammer, som virksomhedens bilaterale kontakter med Saint-Gobain og AGC var en del af, samt om formålet med koordination af markedet, som karteldeltagerne forfulgte.
- 47 Kommissionen har fremhævet, at sagsøgeren har haft flere kontakter, som kan godtgøre, at virksomheden deltog i den samlede og vedvarende overtrædelse. Disse kontakter foregik i slutningen af 2001 (med AGC), i maj 2002 (med Saint-Gobain) og i løbet af første kvartal af 2003 (med AGC).
- 48 Hvad angår 2001 har Kommissionen anført, at det fremgår af de forklarende noter, som den tidligere direktør for sagsøgerens produktionsafdeling udarbejdede, at en af virksomhedens repræsentanter, D., havde møder med AGC vedrørende tildelingen af kontrakter om levering af produkter til glasindsætning til Fiat samt dennes datterselskab Iveco. Efter Kommissionens opfattelse viser disse noter, at sagsøgeren accepterede, at den ikke ville konkurrere med AGC om tildelingen af leveringskontrakter til Fiat, men som modydelse krævede, at AGC forhøjede sine priser i forhold til Iveco.
- 49 Hvad herefter angår 2002 har Kommissionen fremlagt referatet af en telefonsamtale af 29. maj 2002 mellem K.H., som var sagsøgerens salgsansvarlige, og ansatte hos Saint-Gobain, hvoraf fremgår, at sagsøgeren var oplyst om kartellet mellem de tre store producenter.
- 50 Hvad endelig angår 2003 har Kommissionen støttet sig på forklarende noter fra en af AGC's ansatte, hvoraf fremgår, at denne virksomhed og sagsøgeren kontaktede hinanden for at drøfte kontrakten om leveringen af sideruder til den nye model af Volkswagen Passat.
- 51 Disse forskellige indicier er tilstrækkelige til at godtgøre, at sagsøgeren deltog i kartellet, navnlig i en sammenhæng, hvor det ofte viser sig nødvendigt at genskabe visse detaljer ved følgeslutninger. Den omstændighed, at en virksomhed ikke har deltaget i alle de elementer, der udgør et kartel, eller at den har spillet en mindre rolle i de aspekter, som den har deltaget i, er ikke relevant ved godtgørelsen af

virksomhedens deltagelse i en overtrædelse. Dette gælder så meget desto mere i den foreliggende sag, hvor sagsøgeren er en mindre aktør på det berørte marked, og det derfor ikke var nødvendigt udtrykkeligt at koordinere alle kontrakttildelinger med denne virksomhed som led i kartellet.

- 52 Det er derimod Kommissionens opfattelse, at sagsøgeren uden kartellet ikke havde kunnet indgå en aftale med AGC/Splintex om levering af autoglas til Fiat. Det følger heraf, at sagsøgeren ved at indgå denne aftale samt aftalen med Saint-Gobain vedrørende Volkswagen Passat i det mindste med rimelighed kunne formode, at disse aftaler var en del af en mere omfattende overordnet plan, der bestod i fordelingen af leveringen af autoglas og i at fastholde markedsandele for de deltagende virksomheder. De omstændigheder, hvorunder sagsøgeren traf beslutningen om at deltage i overtrædelsen, er uden relevans i den henseende.
- 53 Nærværende sag adskiller sig fra den sag, der lå til grund for Rettens dom af 20. marts 2002, Sigma Technologie mod Kommissionen (sag T-28/99, Sml. II, s. 1845), som for sin del var kendetegnet ved, at kartellet havde en kompleks opbygning med nationale niveauer og et europæisk niveau. Kommissionen har ligeledes gjort gældende, at selv om det ganske rigtigt fremgår af én af erklæringerne fra den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, at denne udpegede sagsøgeren som en tredjemand i forhold til kartellet, blev denne erklæring afgivet vedrørende tildelingen af en meget konkret kontrakt, og at man derfor ikke heri kan finde beviser for, at sagsøgeren stod helt uden for kartellet.
- 54 Endelig har Kommissionen bemærket, som anført i 89. betragtning til den anfægtede beslutning, at de tre store autoglasproducenter, inden det tidspunkt, hvortil sagsøgerens deltagelse i kartellet blev fastslået, have planlagt, at sagsøgeren skulle tildeles kontrakter om levering af produkter til glasindsætning, og de havde således forudset en rolle for sagsøgeren i gennemførelsen af kartellets overordnede plan. Kommissionen har illustreret dette punkt med en henvisning til dels et møde mellem ansatte fra Saint-Gobain og AGC, som blev afholdt den 27. oktober 2000 på et hotel i Bruxelles Lufthavn (Belgien), vedrørende bl.a. fordelingen af leveringen af produkter til glasindsætning på køretøjet Audi A6, dels et møde mellem ansatte hos Saint-Gobain og AGC/Splintex, som blev afholdt den 9. november 2000 på et hotel i Charles-de-Gaulle-lufthavnen i Paris, vedrørende bl.a. tildelingen af en kontrakt om leveringen af sideruder til Fiat Punto. Kommissionen har yderligere under retsmødet tilføjet, at disse henvisninger til sagsøgeren, uanset om de lå inden den fastsatte dato for virksomhedens deltagelse i overtrædelsen, bekræfter, at sagsøgeren var bekendt med eller nødvendigvis burde være bekendt med, at der eksisterede et overordnet kartel mellem de tre store producenter af autoglas.

Rettens bemærkninger

Sagsøgerens argumentations velbegrundethed

– Indledende bemærkninger og erindring af principperne

- 55 Det fremgår af den anfægtede beslutning, at det omtvistede kartel bestod i aftalt fordeling af kontrakter om levering af autoglas til næsten alle de største bilproducenter i EØS gennem samordning af prispolitikker og kundeleveringsstrategier. Formålet med dette kartel, som varede fra marts 1998 til marts 2003, var i henhold til beslutningens ordlyd at sikre global stabilitet i de forskellige deltageres markedsandele. Deltagerne afholdt jævnlige møder sammen ikke blot med henblik på at diskutere tildelingen af fremtidige leveringskontrakter, men ligeledes for at overvåge de beslutninger, der blev truffet på disse møder og forudgående kontakter. De aftalte korrigerende foranstaltninger for at kompensere hinanden, hvis det viste sig, at tidligere aftalte glasleverancer var utilstrækkelige i praksis for at sikre, at deltagerne kunne fastholde deres markedsandele. Eftersom deltagerne bl.a. var motiverede af dette fælles økonomiske formål, udgjorde disse forskellige, hemmelige kontakter ifølge Kommissionen en samlet og vedvarende overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF.

- 56 Sagsøgeren, som er en væsentligt mindre aktør end Saint-Gobain, Pilkington og AGC på autoglasmarkedet, har principalt bestridt, at virksomheden deltog i denne samlede og vedvarende overtrædelse. Selv om den ganske rigtigt har erkendt, at den har haft visse upassende kontakter med konkurrenterne, har virksomheden i det væsentlige gjort gældende, at den ikke har deltaget i noget møde med den klub, som disse producenter udgjorde, hvorunder den kunne være blevet oplyst om kartellets overordnede plan samt om de elementer, som denne var gjort af.
- 57 Det skal i denne henseende bemærkes, at henset til arten af de omtvistede overtrædelser samt til karakteren af og strengheden af de hertil knyttede sanktioner finder princippet om uskyldsformodning, som det følger af artikel 48, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder samt artikel 6, stk. 2, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), navnlig anvendelse på sager vedrørende tilsidesættelser af konkurrencereglerne, der gælder for virksomhederne, som vil kunne føre til pålæggelse af bøder eller tvangsbøder (jf. i denne retning Domstolens domme af 8.7.1999, sag C-199/92 P, Hüls mod Kommissionen, Sml. I, s. 4287, præmis 149 og 150, og sag C-235/92 P, Montecatini mod Kommissionen, Sml. I, s. 4539, præmis 175 og 176, samt Rettens dom af 12.9.2007, sag T-36/05, Coats Holdings og Coats mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 70).
- 58 Det følger heraf, at Kommissionen skal føre et retligt fyldestgørende bevis for, at de omstændigheder, som udgør overtrædelsen, faktisk foreligger, og for de omstændigheder, som udgør en overtrædelse af artikel 81 EF (Domstolens dom af 17.12.1998, sag C-185/95 P, Baustahlgewebe mod Kommissionen, Sml. I, s. 8417, præmis 58, og af 8.7.1999, sag C-49/92 P, Kommissionen mod Anic Partecipazioni, Sml. I, s. 4125, præmis 86), samt at hvis der foreligger en tvivl, skal dette komme den virksomhed til gode, der er adressat for beslutningen, hvorved en overtrædelse fastslås (jf. Rettens dom af 24.3.2011, sag T-379/06, Kaimer m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis). Kommissionen skal i den forbindelse navnlig føre bevis for samtlige de elementer, der gør det muligt at konkludere, at en virksomhed har deltaget i den pågældende overtrædelse, og at den er ansvarlig for de forskellige elementer, som den omfatter (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, præmis 86). Det følger heraf, at en virksomheds deltagelse i et kartel ikke kan udledes af spekulationer foretaget på grundlag af upræcise elementer (jf. i denne retning dommen i sagen Kaimer m.fl. mod Kommissionen, præmis 69-71).
- 59 Det er endvidere hyppigt forekommende i forbindelse med konkurrencebegrænsende praksis og aftaler, at aktiviteterne gennemføres hemmeligt, at møderne afholdes hemmeligt, og at dokumenterne herom begrænses til et minimum. Det følger heraf, at selv i tilfælde, hvor Kommissionen opdager dokumenter, der udtrykkeligt viser en ulovlig kontakt mellem erhvervsdrivende, er disse derfor normalt kun brudstykkeagtige og spredte, hvorfor det ofte viser sig nødvendigt at rekonstruere visse enkeltheder ved hjælp af følgeslutninger. I de fleste tilfælde må den omstændighed, at der foreligger en konkurrencebegrænsende praksis eller aftale, derfor udledes ved en slutning ud fra et vist antal sammenfaldende omstændigheder og indicier, der, når de betragtes samlet, og i mangel af en anden logisk forklaring, kan udgøre beviset for en tilsidesættelse af konkurrencereglerne (Domstolens dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 55-57, og af 25.1.2007, forenede sager C-403/04 P og C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries og Nippon Steel mod Kommissionen, Sml. I, s. 729, præmis 51). Disse slutninger finder ligeledes analog anvendelse på beviset for en virksomheds deltagelse i en overtrædelse af konkurrenceretten.
- 60 Det skal endvidere bemærkes, at de aftaler og former for samordnet praksis, som er omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF, nødvendigvis er resultat af et samarbejde mellem flere virksomheder, som alle har deltaget i overtrædelsen, hvis deltagelse kan antage forskellige former, især afhængigt af det pågældende markeds kendetegn og den enkelte virksomheds placering på dette marked, de mål, der forfølges, og de metoder til gennemførelse heraf, som er valgt eller planlagt. Den omstændighed, at den enkelte virksomhed deltager i overtrædelsen på sin egen måde, udelukker følgelig ikke, at

virksomheden er ansvarlig for hele overtrædelsen, herunder for de handlinger, som konkret gennemføres af de andre deltagende virksomheder, men som har samme konkurrencebegrænsende mål eller virkning (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 58, præmis 79 og 80, og Rettens dom af 6.3.2012, sag T-53/06, UPM-Kymmene mod Kommissionen, præmis 53).

- 61 Den virksomhed, der har deltaget i en samlet og kompleks overtrædelse ved egne handlinger, der falder ind under de i artikel 81, stk. 1, EF omhandlede begreber, aftaler og samordnet praksis med konkurrencebegrænsende formål, og som har haft til formål at bidrage til gennemførelsen af overtrædelsen i dens helhed, kan også være ansvarlig for de handlinger, som andre virksomheder har foretaget som led i den samme overtrædelse (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 58, præmis 203, og dommen i sagen UPM-Kymmene mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 60, præmis 52).
- 62 Det forhold, at der foreligger en samlet og vedvarende overtrædelse, betyder dog ikke nødvendigvis, at en virksomhed, der deltager i et eller flere aspekter, kan holdes ansvarlig for den samlede overtrædelse. Kommissionen skal endvidere bevise, at denne virksomhed var bekendt med de andre virksomheders konkurrencebegrænsende aktiviteter på europæisk niveau, eller at den med rimelighed kunne forudse dem. Den blotte omstændighed, at der i henseende til formålet er identitet mellem en aftale, som en virksomhed har deltaget i, og et mere omfattende kartel, er ikke tilstrækkeligt til at anse virksomheden for at have deltaget i det omfattende kartel. Det skal nemlig bemærkes, at artikel 81, stk. 1, EF ikke finder anvendelse, medmindre der foreligger en samstemmende vilje mellem de pågældende (jf. Rettens dom af 19.5.2010, sag T-18/05, IMI m.fl., mod Kommissionen, Sml. II, s. 1769, præmis 88 og den deri nævnte retspraksis).
- 63 Det er således kun, såfremt virksomheden i forbindelse med sin deltagelse i denne aftale vidste eller burde have vidst, at den dermed indgik i det mere omfattende kartel, at dens deltagelse i den pågældende aftale kan betragtes som udtryk for dens deltagelse i det mere omfattende kartel (Rettens dom af 20.3.2002, sag T-28/99, Sigma Technologie mod Kommissionen, præmis 45, af 16.22.2011, sag T-59/06, Low & Bonar og Bonar Technical Fabrics mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 61, og af 30.11.2011, sag T-208/06, Quinn Barlo m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 7953, præmis 144). Med andre ord skal Kommissionen føre bevis for, at virksomheden har haft til hensigt ved sin egen adfærd at bidrage til de fælles mål, deltagerne som helhed har fulgt, og at den har haft kendskab til den ulovlige adfærd, som de øvrige virksomheder har planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed har kunnet forudse dem og været indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 58, 83, 87 og 203, samt Domstolens dom af 6.12.2012, sag C-441/11 P, Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, præmis 42, og af 11.7.2013, sag C-444/11 P, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, præmis 50).
- 64 Den pågældende virksomhed skal således være bekendt med det omfattende kartels generelle rækkevidde og dets væsentligste kendetegn (jf. i denne retning Rettens dom af 14.12.2006, forenede sager T-259/02 - T-264/02 og T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 5169, præmis 191 og 193, og af 24.3.2011, sag T-385/06, Aalberts Industries m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1223, præmis 111-119).
- 65 Når dette er tilfældet, kan der ikke tages hensyn til den omstændighed, at en virksomhed ikke har deltaget i samtlige de elementer, som skal være til stede, for at der er tale om et kartel, eller at den kun har spillet en mindre rolle i de elementer, som den har deltaget i, ved vurderingen af overtrædelsens grovhed og i givet fald ved udmålingen af bøden (dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt ovenfor i præmis 58, præmis 90, og Rettens dom af 14.5.1998, sag T-395/94, Buchmann mod Kommissionen, Sml. II, s. 813, præmis 121).

- 66 I nærværende sag er det ubestridt, at sagsøgeren ikke har deltaget i alle de forhold, der udgør overtrædelsen. Kommissionen har endvidere erkendt, at sagsøgeren ikke deltog i nogen af de såkaldte klubmøder – hverken i perioden forud for den, for hvilken Kommissionen fastslog, at sagsøgeren deltog i det omtvistede kartel, eller i løbet af selve denne periode.
- 67 Det følger heraf, at Kommissionen i henhold til de principper, der er fremlagt ovenfor i præmis 60-64, for at godtgøre for, at sagsøgeren deltog i den samlede og vedvarende overtrædelse, ikke alene skal føre bevis for, at kontakterne mellem sagsøgeren og dels AGC/Splintex, dels Saint-Gobain i perioden fra november 2001 og marts 2003 var konkurrencebegrænsende, men ligeledes, at sagsøgeren var bekendt med eller med rimelighed kunne forventes at være bekendt med, at de nævnte kontakter tilsigtede at bidrage til gennemførelsen af kartellets overordnede plan samt dettes generelle rækkevidde og væsentligste kendetegn som bemærket ovenfor i præmis 55.
- Om den konkurrencebegrænsende karakter af kontakterne mellem sagsøgeren og visse af dennes konkurrenter
- 68 I henhold til den anfægtede beslutning følger det af flere dokumenter og indicier, at sagsøgeren ved sin egen adfærd har deltaget i gennemførelsen af kartellets overordnede formål. Kommissionen har navnlig fremhævet, at sagsøgeren har haft kontakter, som kan godtgøre virksomhedens deltagelse i den samlede og vedvarende overtrædelse i slutningen af 2001 (med AGC/Splintex), i maj 2002 (med Saint-Gobain) og i løbet af det første kvartal af 2003 (med AGC/Splintex).
- 69 Hvad angår 2001 fremgår det af de forklarende noter, som den tidligere direktør for sagsøgerens »produktions«-afdeling udarbejdede, at en af virksomhedens repræsentanter, D., havde møder med AGC vedrørende tildelingen af kontrakter om levering af produkter til glasindsætning til Fiat samt dennes datterselskab Iveco. Efter Kommissionens opfattelse godtgør disse noter, at sagsøgeren accepterede, at virksomheden ikke ville konkurrere med AGC om tildelingen af leveringskontrakter til Fiat. Sagsøgeren krævede, at AGC/Splintex som modydelse forhøjede sine priser i forhold til producenten af brugskøretøjer, Iveco. Hvad herefter angår 2002 har Kommissionen fremlagt referatet af en telefonsamtale den 22. maj 2002 ført mellem ansatte hos Saint-Gobain og K.H., som var sagsøgerens salgsansvarlige, og hvoraf fremgår, at sagsøgeren var oplyst om kartellet mellem de tre store producenter. Hvad endelig angår 2003 har Kommissionen støttet sig på forklarende noter fra en af AGC's ansatte, hvoraf fremgår, at denne virksomhed og sagsøgeren kontaktede hinanden for at drøfte kontrakten om leveringen af sideruder til den nye model af Volkswagen Passat. Sagsøgerens deltagelse i det omfattende kartel godtgøres endvidere ved mundtlige erklæringer fra den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse.
- 70 Det skal i denne henseende indledningsvis bemærkes, at selv om det dokument, der henvises til i fodnote 249 til den anfægtede beslutning, med referencenummeret PDR12, og som er vedlagt svarskriftet, ganske rigtigt indeholder en henvisning til sagsøgeren og til flere af dennes konkurrenter hvad angår leveringen af bildørsvinduer til Volkswagen Polo, er dette dokument imidlertid dateret den 29. juli 1999. Dette dokument er dermed mere end to år ældre end det tidspunkt, hvorfra Kommissionen har fundet, at sagsøgeren deltog i det omtvistede kartel, nemlig den 19. november 2001. Det følger heraf, at selv om det antages, at dette dokument afspejler en konkurrencebegrænsende kontakt, som sagsøgeren har deltaget i, men som Kommissionen har valgt ikke at foreholde den, er det ikke egnet til at bevise, at sagsøgeren deltog i den af den anfægtede beslutning omhandlede samlede og vedvarende overtrædelse i perioden fra den 19. november 2001 til den 11. marts 2003.
- 71 Selv om flere passager i erklæringerne af 25. februar og 14. marts 2005 fra den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, anfører visse kontakter mellem Saint-Gobain og sagsøgeren i løbet af 2000, fandt Kommissionen endvidere ikke i den anfægtede beslutning, at disse gav mulighed for at godtgøre, at sagsøgeren deltog i den overordnede plan med kartellet mellem klubmedlemmerne. Det fremgår således af den anfægtede beslutning, at Kommissionen, selv om klubmedlemmerne omtalte

sagsøgerens situation inden september 2001, idet de forsøgte at indlemme sagsøgeren i diskussioner ved at udlede en fordel af, at sagsøgeren i modsætning til dem selv ikke havde en selvstændig produktionsevne af planglas, først fandt, at sagsøgeren deltog i den samlede og vedvarende overtrædelse fra den 19. november 2001, hvor der foregik visse kontakter mellem sagsøgeren og AGC/Splintex.

- 72 Det fremgår endvidere af H.'s noter optaget i perioden fra den 19. november 2001 til den 12. december 2001, som var direktør for sagsøgerens »Produktions«-afdeling, at denne gennem sin repræsentant i Italien havde haft visse hemmelige kontakter med AGC/Splintex. Selv om det af disse noter ikke kan udledes, at der forelå en ulovlig aftale i henhold til artikel 81, stk. 1, EF, antyder disse således i hvert fald, at D. og M., som var Splintex' direktør, førte konkurrencebegrænsende diskussioner i løbet af denne periode vedrørende Iveco- og Fiat-kontrakterne. Sagsøgeren har endvidere i sit svar på klagepunktsmeddelelsen anerkendt, at disse skridt, som virksomhedens repræsentant tog i den forbindelse, var upassende.
- 73 Kommissionen har endvidere fremlagt referatet af et telefonopkald den 22. maj 2002 fra D.W. og V.G., som var ansvarlige for det overordnede regnskab hos Saint-Gobain, til K.H., som var sagsøgerens salgsdirektør. Dette referat på en side blev inddraget i sagsøgerens lokaler.
- 74 Det fremgår af dette referat, at D.W. og V.G. havde oplyst K.H. om, at Fiat havde oplyst Saint-Gobain om, at det havde modtaget et »ekstremt godt tilbud« fra en »mindre leverandør« vedrørende produkter til glasindsætning til Lancia Lybra, og at Fiat havde meddelt Saint-Gobain, at denne virksomhed kun kunne bevare denne kontrakt, hvis den fremsatte nye tilbud og foreslog nye priser. Ifølge referatets ordlyd henviste de ansvarlige for Saint-Gobains overordnede regnskab herefter til, at der forelå en »klar aftale om produkter til glasindsætning« med sagsøgeren, ifølge hvilken ingen af parterne ville tilbyde »absurde priser, og slet ikke for projekter, som den anden havde opnået«. De ansvarlige for Saint-Gobains overordnede regnskab tilføjede, at sagsøgeren med sin adfærd havde »begået en fejl, [...] som ikke var aftalt«. Saint-Gobain lagde i den forbindelse vægt på det eksisterende samarbejde mellem de tre store autoglasproducenter vedrørende modellerne Opel Fronter, Audi A3, Audi A6 og Volkswagen Passat. Det fremgår ligeledes af dette referat, at Saint-Gobain anmodede om, at der blev afholdt et møde i Aachen (Tyskland) for at diskutere »Lybra og andre følgende projekter«, idet K.H. fortolkede denne sidste formulering, som om den vedrørte Volkswagen Passat. Referatet afsluttes herefter med følgende bemærkning: »Bevar ikke dette dokument. Der må ikke findes noget spor af samtalen.«
- 75 Ifølge sagsøgeren giver dette referat udelukkende mulighed for at godtgøre, at Saint-Gobain var utilfreds med de konkurrencedygtige priser, som sagsøgeren tilbød Fiat på leveringen af produkter til glasindsætning navnlig hvad angår produkterne til Lancia Lybra.
- 76 Denne fortolkning kan imidlertid ikke lægges til grund. Det kan nemlig udledes af dette referats ordlyd, at utilfredsheden hos Saint-Gobains ansvarlige for det overordnede regnskab med sagsøgeren var opstået som følge af sidstnævntes tilsidesættelse af en aftale indgået med Saint-Gobain vedrørende leveringen af autoglas til Lancia Lybra. Ved vurderingen af, om artikel 81, stk. 1, EF finder anvendelse, er det imidlertid ikke nødvendigt at tage hensyn til aftalens konkrete følger, når det fremgår, at den har til formål at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet (Domstolens dom af 2.10.2003, sag C-198/99 P, Ensidesa mod Kommissionen, Sml. I, s. 11111, præmis 60, og af 21.9.2006, sag C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektronisch Gebied mod Kommissionen, Sml. I, s. 8725, præmis 136). Den omstændighed, at en virksomhed, der har deltaget i en aftale om fordeling af markedet, herefter ikke overholder de aftalte priser og andele, kan således ikke fritage den for straf (Domstolens dom af 11.7.1989, sag 246/86, Belasco m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 2117, og Rettens dom af 6.4.1995, sag T-141/89, Trefileurope mod Kommissionen, Sml. II, s. 791, præmis 60; jf. i denne retning Rettens dom i sag T-148/89, Trefilunion mod Kommissionen, Sml. II, s. 1063, præmis 79).

- 77 Kommissionen har endvidere lagt vægt på G.'s noter, som var handelsdirektør hos AGC/Splintex i perioden fra januar til marts 2003, for at belyse de kontakter, som fandt sted mellem sagsøgeren og repræsentanter fra AGC/Splintex og Saint-Gobain vedrørende den nye model af Volkswagen Passat. Disse noter indeholder bl.a. en række oplysninger om de forskellige produkter til glasindsætning til den nye Volkswagen Passat, bl.a. priserne. I noterne omtales flere gange en »kompensation« mellem autoglasproducenterne, og det angives umiddelbart, at sagsøgeren producerede 10 000 laminerede stykker årligt.
- 78 Som sagsøgeren selv har indrømmet, kontaktede virksomheden AGC/Splintex flere gange telefonisk i begyndelsen af 2003 med henblik på at diskutere leveringen af produkter til glasindsætning til den nye Volkswagen Passat. Sagsøgeren har dog gjort gældende, at virksomheden på intet tidspunkt fik sikkerhed for, at den kunne regne med denne kontrakt, samt at bestillingen af produkter til glasindsætning, som den endelig indgik med Volkswagen, kunne forklares med dens tilbuds konkurrencedygtige karakter og med »den fremragende kvalitet af det produkt, som [sagsøgeren] havde leveret til den tidligere Passat-model til en meget konkurrencedygtig pris«. Sagsøgeren har ligeledes gjort gældende, at de tre store autoglasproducenter siden 2001 havde besluttet at dele leveringerne til den nye model af Volkswagen Passat mellem Saint-Gobain, Pilkington og sagsøgeren selv på samme vis som for den tidligere model, uafhængigt af sagsøgerens vilje.
- 79 Disse forklaringer kan imidlertid ikke tages til følge. G.'s noter, som Kommissionen har fremlagt, stammer ganske vist ikke fra sagsøgeren selv. Det skal imidlertid fremhæves, at sagsøgeren i sit svar på klagepunktsmeddelelsen har anerkendt, at de kontakter, som virksomheden havde med AGC i begyndelsen af 2003, var af upassende karakter. Endvidere underbygger flere passager i erklæringerne fra den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, at sagsøgeren ved de telefoniske kontakter med AGC/Splintex i 2003 anmodede om at få tildelt en kontrakt om levering af sideruder til den nye Volkswagen Passat med henblik på at bevare den kontrakt, som virksomheden havde opnået for den tidligere model af samme bil. Ud fra de samme betragtninger gav Saint-Gobain og AGC/Splintex deres samtykke til, at sagsøgeren fortsat leverede sideruderne til den nye model af Volkswagen Passat. Det følger indledningsvis af referatet af telefonsamtalen den 22. maj 2002 mellem på den ene side K.H. og på den anden side D.W. og V.G., som er fremhævet i præmis 73-76 ovenfor, at sagsøgeren på dette tidspunkt var bekendt med Saint-Gobains hensigt til at diskutere denne fordeling af levering af produkter til glasindsætning til den nye Volkswagen Passat.
- 80 Det må således anses for bevist, at sagsøgeren i begyndelsen af 2003 havde hemmelige kontakter med AGC/Splintex vedrørende leveringen af sideruder til den nye model af Volkswagen Passat. Den omstændighed, at de tre store autoglasproducenter fra 2001 uden at høre sagsøgeren havde besluttet, at leveringen af produkter til glasindsætning skulle fordeles på samme måde som til den tidligere model mellem Saint-Gobain, Pilkington og sagsøgeren, er uden relevans i denne forbindelse. Selv om det forudsættes, at denne omstændighed skulle være godtgjort, fremgår det nemlig af sagsakterne, at lanceringen af den nye model af Volkswagen Passat var genstand for hemmelige, konkrete diskussioner, der denne gang involverede sagsøgeren.
- 81 Det følger således af ovenstående bemærkninger, at Kommissionen uden at begå fejl fastslog, at sagsøgeren havde visse konkurrencebegrænsende, bilaterale kontakter med både AGC/Splintex og Saint-Gobain i perioden fra november 2001 til marts 2003.
- Om sagsøgerens deltagelse i det overordnede kartel på autoglasmarkedet mellem klubmedlemmerne
- 82 I overensstemmelse med principperne omtalt ovenfor i præmis 60-65 er konstateringen af eksistensen af visse konkurrencebegrænsende, bilaterale kontakter mellem sagsøgeren og både AGC/Splintex og Saint-Gobain i perioden fra november 2001 til marts 2003 ikke altid tilstrækkelig til at konkludere, at sagsøgeren deltog i den samlede og vedvarende overtrædelse, der var genstand for den anfægtede beslutning. Eftersom det er ubestridt, at sagsøgeren ikke har deltaget i et såkaldt klubmøde, skal det

således efterprøves, om sagsøgeren var bekendt med eller nødvendigvis burde være bekendt med, at den hemmelige aftale, som virksomheden deltog i, var en del af en overordnet plan for denne samlede og vedvarende overtrædelse, som det er anført ovenfor i præmis 55, samt om sagsøgeren var bekendt med eller nødvendigvis burde være bekendt med dette overordnede kartels generelle rækkevidde og dets væsentligste kendetegn.

- 83 Retten skal således efterprøve, om Kommissionen begik en fejl ved at konkludere, at sagsøgeren var bekendt med eller nødvendigvis måtte være bekendt med, at de hemmelige kontakter, som er omhandlet ovenfor i præmis 68-81, var en del af et kartel vedrørende hele markedet for levering af autoglas inden for EØS gennem samordning af prispolitikker og kundeleveringsstrategier at sikre global stabilitet i de forskellige deltageres markedsandele, hvilket var anvendelsen af en overvågning af markedsandele samt en kompensationsmekanisme (jf. analogt dommen i sagen Buchmann mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 65, præmis 118-122).
- 84 Det skal i denne henseende for det første bemærkes, at sagsøgeren ikke blev præsenteret som en virksomhed, der havde deltaget i overtrædelsen, i en skrivelse til Kommissionen om anmeldelse af kartellet fra en tysk advokat, der handlede på vegne af en anonym klient (jf. præmis 4 ovenfor).
- 85 For det andet skal det fremhæves, at Kommissionen i 113. og 114. betragtning til den anfægtede beslutning har lagt vægt på to vigtige klubmøder, som blev afholdt den 6. december 2001 og den 10. juli 2002, hvorunder virksomhederne foretog en overordnet evaluering af det omtvistede kartels funktion og de nødvendige tilpasninger for effektivt at fortsætte deres hemmelige aftale om markedsandelene. Der blev ved disse lejligheder udarbejdet tabeller, som anførte visse forventninger eller målsætninger om markedsandele for hver af de tre virksomheder.
- 86 Det står fast, at sagsøgeren ikke deltog i nogen af disse to møder, selv om de fandt sted i den periode, for hvilken Kommissionen har fastslået, at sagsøgeren deltog i overtrædelsen. Endvidere er sagsøgeren ikke omtalt i disse tabeller om forventninger til markedsandelene, som de tre store autoglasproducenter udarbejdede under disse møder.
- 87 For det tredje giver de håndskrevne noter, der er undersøgt ovenfor i præmis 72-80, ikke grundlag for at fastslå, at sagsøgeren nødvendigvis burde have været bekendt med, at virksomheden ved at have visse konkurrencebegrænsende, bilaterale udvekslinger med AGC/Splintex og Saint-Gobain i slutningen af 2001, i 2002 og i begyndelsen af 2003 blev en del af et overordnet kartel, der tilsigtede at sikre stabile markedsandele for deltagerne i dette kartel i hele EØS.
- 88 Flere passager i noterne fra sagsøgerens ansatte i november og december 2001 gav indicier, der kunne godtgøre, at sagsøgeren var bekendt med, at der fandtes samordning mellem de tre store autoglasproducenter også uden for det italienske marked. Af noten af 19. november 2001 fremgår det således, at »[M.] støtter en samordning mellem Splintex og Soliver, ligesom de har samordninger med Saint-Gobain og Pilkington [...]«, og af noten af 30. november 2001 fremgår det, at »[M. ønsker] med et sådant møde bestemt at drøfte glasindsætning i alle lande og ikke alene i Italien«. Det fremgår endvidere af noten af 30. november 2001, at sagsøgeren var bevidst om, at M. sandsynligvis forsøgte at udvide diskussionen til Europa, selv om det af samme note fremgår, at sagsøgeren havde givet D. instrukser om »kun at drøfte det italienske marked« ved mødet med denne fastsat til den 4. december 2001. Det fremgår ydermere af noten af 12. december 2001, at selv om dette møde ganske vist havde fundet sted, var D. stadig »meget upræcis« over for denne, og at der ved denne lejlighed »ikke længere var tale om et møde [mellem S.B., som var sagsøgerens direktør, og M., som var Splintex' direktør]«. I den samme note bemærkede H. endvidere sit »indtryk, [at] D. med [M.] havde drøftet andre problemer, som intet havde med [sagsøgeren] at gøre«.
- 89 Referatet af telefonsamtalen den 29. maj 2002 henviser ganske rigtigt endvidere til et »samarbejde« mellem de tre store autoglasproducenter vedrørende fire bilmodeller fra to koncerner i bilsektoren, nemlig General Motors for Opel Frontera og Volkswagen for Audi A3, A6 og Volkswagen Passat. I

betragtning af arten af disse kontakter samt den kontekst, som de var en del af, kunne sagsøgeren med rimelighed formode, at disse samordninger eller samarbejde havde konkurrencebegrænsende karakter. Sagsøgeren har i sit svar på klagepunktsmeddelelsen endvidere anerkendt, at de betydelige prisstigninger på planglas, som virksomheden stod over for i navnlig begyndelsen af 2001, havde givet sagsøgeren antydningen af, at der var hemmelige kontakter mellem de tre store autoglasproducenter.

- 90 Disse forhold er imidlertid ikke tilstrækkelige til at godtgøre, at sagsøgeren var bekendt eller nødvendigvis burde være bekendt med det overordnede formål med at stabilisere autoglasmarkedet, som klubmedlemmerne forfulgte med en række hemmelige aftaler, som vedrørte næsten alle bilproducenterne. Henvisningerne til »samordninger« eller et »samarbejde« giver således ingen antydning af dette kartels art og omfang mellem de tre store autoglasproducenter. Det kan heller ikke af henvisningen til et samarbejde vedrørende fire konkrete bilmodeller, som stammer fra kun to koncerner i bilsektoren, udledes, at sagsøgeren var bekendt eller nødvendigvis burde være bekendt med kartellets overordnede rækkevidde, for så vidt som det tilsigtede at stabilisere markedet som helhed, idet en sådan henvisning ikke kan anses for at afspejle den konkrete konkurrencebegrænsende praksis vedrørende tildelingen af visse leveringskontrakter uden imidlertid at omfatte det overordnede formål med at fastholde deltagernes markedsandele.
- 91 Derfor gør de af Kommissionen fremlagte akter det heller ikke muligt at fastslå, at sagsøgeren var bekendt med eller nødvendigvis burde være bekendt med de væsentligste funktionsmåder for det omtvistede kartel, dvs. for det første samordning af prispolitikker og kundeleveringsstrategier for bilproducenterne, for det andet, at der jævnligt blev afholdt bilaterale og treparts møder mellem klubmedlemmerne for at overvåge markedsandelene samt gennemføre konkrete hemmelige aftaler, som var aftalt under tidligere møder vedrørende tildelingen af kontrakter for bestemte leveringer, og for det tredje den omstændighed, at der blev truffet afhjælpende foranstaltninger i form af kompensation for visse leveringskontrakter, når det viste sig, at den aftalte fordeling af visse leveringskontrakter ikke var foregået som planlagt, for at sikre, at det samlede udbud på EØS-plan var som aftalt.
- 92 Hvad angår noterne optaget af en af AGC/Splintex' ansatte i 2003, påvirker de ikke denne konklusion, eftersom de dels er interne noter for AGC/Splintex, dels under alle omstændigheder ikke udgør egnede elementer til at godtgøre, at sagsøgeren var bekendt med eller nødvendigvis burde være bekendt med de væsentligste elementer i det omtvistede kartel, som beskrevet ovenfor.
- 93 For det fjerde kommenterede den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, i en erklæring til Kommissionen af 19. december 2005 visse noter optaget af B., der var salgsdirektør i AGC/Splintex. Som led i denne erklæring præsenterede den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, sagsøgeren som en tredjemand i forhold til kartellet mellem klubmedlemmerne. I modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, vedrørte denne beskrivelse ikke en helt konkret kontrakttildelelse, men derimod fordelingen af de nævnte medlemmers markedsandele vedrørende producenten Fiat, således som det fremgår af B.'s noter fra det klubmøde, der blev afholdt den 30. april 2002. Denne beskrivelse vedrørte således ikke alene den periode, hvorunder sagsøgeren deltog i overtrædelsen, som Kommissionen har fastslået, men vedrørte ligeledes en af de producenter, for hvilke Kommissionen havde fastslået, at der fandtes hemmelige aftaler mellem sagsøgeren og AGC/Splintex i henhold til håndskrevne noter optaget af en af sagsøgerens ansatte i november og december 2001, dvs. flere måneder inden mødet den 30. april 2002.
- 94 Den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, anførte endvidere i samme passage i sine erklæringer, at når en konkurrent til et af klubmedlemmerne opnåede en kontrakt – hvorunder den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, omtalte sagsøgeren – gav denne kontrakttildelelse ikke grundlag for kompensation. Denne sagsakt søger ligeledes at anføre, at en bilproducents tildeling af en leveringskontrakt til sagsøgere på et tidspunkt, hvor Kommissionen imidlertid havde fundet, at sagsøgeren deltog i den samlede og vedvarende overtrædelse, der var genstand for den anfægtede beslutning, ikke medførte iværksættelse af kompensationsmekanismen mellem klubmedlemmerne.

Som det bl.a. er omtalt ovenfor i præmis 21 og 55, havde denne mekanisme en væsentlig rolle i det omtvistede kartels funktion, eftersom den bidrog til målsætningen om den overordnede fastholdelse af de deltagende virksomheders markedsandele på trods af de tilfælde, hvor fordelingen af den mellem klubmedlemmerne tidligere besluttede fordeling af leveringskontrakterne ikke udmøntede sig i praksis.

- 95 For det femte kan Retten heller ikke tiltræde Kommissionens argument om, at henvisningerne til sagsøgeren i noterne optaget ved møderne afholdt den 27. oktober og den 9. november 2000 ikke alene bekræfter, at de tre store autoglasproducenter havde forudset en rolle for sagsøgeren i gennemførelsen af kartellets overordnede plan, men ligeledes, at sagsøgeren var bekendt med eller nødvendigvis burde være bekendt med den nævnte plan.
- 96 Det skal herom bemærkes, at de to møder, som Kommissionen har henvist til, blev afholdt mere end et år før den dato, hvorfra Kommissionen har fundet, at sagsøgeren deltog i den omtvistede overtrædelse. Endvidere har sagsøgeren bestridt, at virksomheden har deltaget i disse drøftelser eller er blevet oplyst af en af deltagerne heri om deres indhold. Hvad angår mødet den 9. november 2000 har Kommissionen endvidere i 294. betragtning til den anfægtede beslutning anerkendt, at der ikke fandtes beviser for, at noterne om dette møde, hvori der henvises til sagsøgeren, kunne være affattet af denne og meddelt af en af en af deltagerne på vegne af sagsøgeren.
- 97 Eftersom disse henvisninger til sagsøgeren er indeholdt i noter optaget lang tid inden begyndelsen på virksomhedens angivelige deltagelse i overtrædelsen og under møder, som det ikke er bevist, at sagsøgeren deltog i, er det Rettens opfattelse, at sagsøgeren ikke var bekendt med eller nødvendigvis burde være bekendt med den overordnede rækkevidde af eller de væsentligste elementer i det omtvistede kartel, som sammenfattet ovenfor i præmis 55.
- 98 Hvad for det sjette angår Kommissionens henvisninger under retsmødet til forskellige uddrag af erklæringerne fra den virksomhed, der har anmodet om bødefritagelse, skal det fastslås, at henvisningerne ikke kan rejse tvivl om denne konklusion. For det første indeholder den anfægtede beslutning nemlig ikke en konkret begrundelse for, hvordan disse uddrag, eventuelt sammenholdt med de håndskrevne noter omtalt ovenfor i præmis 72-80 og 87-92, kan godtgøre, at sagsøgeren var bekendt med eller nødvendigvis burde være bekendt med den overordnede rækkevidde af og de væsentligste elementer i det samlede kartel, samt hvordan de kontakter, som sagsøgeren havde haft med konkurrenterne i perioden fra slutningen af 2001 til marts 2003, var en del af gennemførelsen heraf. For det andet kan disse uddrag under alle omstændigheder ikke give mulighed for at nå til en sådan konklusion.
- 99 Endelig og for det syvende er forskellen mellem nærværende sag og den sag, der lå til grund for dommen i sagen Sigma Technologie mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 53, som Kommissionen har fremhævet, ikke afgørende i nærværende sag.
- 100 I modsætning til den foreliggende sag var sagen Sigma Technologie mod Kommissionen, som vedrørte en hemmelig praksis i sektoren for fjernvarmerør, således som Kommissionen har bemærket, kendetegnet ved en kartelopbygning på to niveauer, nemlig et nationalt og et europæisk. Retten konkluderede i den sammenhæng, at Kommissionen havde bevist, at Sigma Technologie ved deltagelsen i aftalen på det italienske marked var bekendt med de andre virksomheders konkurrencebegrænsende aktiviteter på europæisk niveau, eller at den med rimelighed kunne forudse dem (dommen i sagen Sigma Technologie mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 53, præmis 44).
- 101 Der er imidlertid ingen begrundelse for, at anvendelsen af princippet – der blev anvendt i dommen i sagen Sigma Technologie mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 53, hvorefter den omstændighed alene, at der i henseende til formålet er identitet mellem en aftale, som en virksomhed har deltaget i, og et mere omfattende kartel, ikke er tilstrækkeligt til at anse virksomheden for at have deltaget i det omfattende kartel – skulle være begrænset til tilfælde med karteller, hvorunder aftalerne er indgået på

forskellige geografiske niveauer (jf. i denne retning dommen i sagen Buchmann mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 65, præmis 118-122; jf. ligeledes analogt dommen i sagen Quinn Barlo m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 63, præmis 142-151). Det eneste afgørende kriterium med henblik på godtgørelsen af, at en virksomhed deltager i et overordnet kartel, består nemlig i at undersøge, om virksomheden i forbindelse med sin deltagelse i den ene eller en anden aftale eller samordnede praksis vidste eller burde have vidst, at den dermed indgik i det mere omfattende kartel og hermed gav udtryk for sin tiltrædelse til kartellet.

- 102 Det følger imidlertid af det ovenfor i præmis 84-98 anførte, at Kommissionen ikke har ført dette i bevis i nærværende sag. Det er i den forbindelse uden betydning, at det omtvistede kartel kun eksisterede på EØS-plan.
- 103 Det skal vedrørende dette punkt tilføjes, at Kommissionen ikke har underbygget sin konklusion, hvorefter det i modsætning til kartellet på det italienske marked i den sag, der lå til grund for dommen i sagen Sigma Technologie mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 53, er lidet sandsynligt, at sagsøgeres konkurrencebegrænsende, bilaterale drøftelser med to af sine konkurrenter havde haft mening, såfremt sagsøgeren ikke var del af en mere omfattende overordnet plan. Som det allerede er anført ovenfor i præmis 90, var det derimod sandsynligt, at kartellets praksis blev besluttet punktvis i forbindelse med tildelingen af visse leveringskontrakter uden imidlertid at omfatte et overordnet formål om at fastholde deltagerne i denne praksis' markedsandele på autoglasmarkedet i EØS.
- 104 De af Kommissionen anførte forhold udgør følgelig ikke en række indicier, der er tilstrækkelige til at fastslå, at sagsøgeren har deltaget i den samlede og vedvarende overtrædelse, der omfatter de tre store autoglasproducenter.
- 105 I denne sammenhæng er der ligeledes grund til at forkaste Kommissionens argument om, at sagsøgeren ikke offentligt har taget afstand fra klubmedlemmerne for at undgå det ansvar, der angiveligt er forbundet med virksomhedens deltagelse i den samlede og vedvarende overtrædelse, som disse har begået. En sådan konstatering havde nemlig kun været relevant, hvis Kommissionen havde løftet den bevisbyrde, som den er pålagt, hvilket ikke er tilfældet i den foreliggende sag (jf. i denne retning Domstolens dom af 6.1.2004, forenede sager C-2/01 P og C-3/01 P, BAI og Kommissionen mod Bayer, Sml. I, s. 23, præmis 62 og 63).
- 106 Det første anbringende skal derfor tiltrædes.

Om følgerne vedrørende annullation hvad angår de ulovligheder, der er fastslået som led i det første anbringende

- 107 Under hensyn til betragtningerne fremsat ovenfor i præmis 68-81, hvorefter sagsøgeren faktisk har deltaget i visse konkurrencebegrænsende, bilaterale diskussioner med AGC/Splintex og Saint-Gobain i perioden fra november 2001 til marts 2002, skal der herefter tages stilling til følgerne af annullationen hvad angår den under gennemgangen af det første anbringende konstaterede ulovlighed.
- 108 Artikel 264, stk. 1, TEUF skal fortolkes således, at en retsakt, der er genstand for et annullationssøgsmål, kun skal erklæres ugyldig, i det omfang klagen findes begrundet (dommen i sagen Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, nævnt ovenfor i præmis 63, præmis 36). Den omstændighed alene, at Retten tager et anbringende, som sagsøgeren har påberåbt sig til støtte for sit annullationssøgsmål, til følge, indebærer ikke, at den anfægtede retsakt automatisk skal annulleres i sin helhed. En annullation i det hele kan således ikke konkluderes, når det er åbenlyst, at det nævnte anbringende, der udelukkende vedrører et konkret forhold i den anfægtede retsakt, blot kan medføre en delvis annullation (jf. dommen i sagen Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, nævnt ovenfor i præmis 63, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).

- 109 Hvis en virksomhed således har været direkte involveret i en eller flere af de former for konkurrencebegrænsende adfærd, som den samlede og vedvarende overtrædelse består af, men det ikke er godtgjort, at virksomheden ved sin egen adfærd havde til hensigt at bidrage til samtlige de fælles mål, som de øvrige karteldeltagere forfulgte, og at den havde kendskab til al den øvrige konkurrencebegrænsende adfærd, som de nævnte deltagere havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed kunne forudse dem og var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko, kan Kommissionen kun med føje pålægge virksomheden ansvaret for den adfærd, som den direkte har deltaget i, og for den adfærd, som de øvrige deltagere havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, som virksomheden forfulgte, og hvorom det er godtgjort, at virksomheden havde kendskab til eller med rimelighed kunne forudse adfærden og var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (dommen i sagen Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, nævnt ovenfor i præmis 63, præmis 44). Dette kan imidlertid ikke føre til at fritage virksomheden for ansvaret for den adfærd, i forhold til hvilken det er ubestridt, at den har deltaget, eller i forhold til hvilken den faktisk kan holdes ansvarlig (dommen i sagen Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, nævnt ovenfor i præmis 63, præmis 45).
- 110 Det kan dog kun komme på tale at opdele en beslutning fra Kommissionen, i henhold til hvilken et samlet kartel kvalificeres som en samlet og vedvarende overtrædelse, på denne måde, hvis dels den nævnte virksomhed under den administrative procedure blev sat i stand til at forstå, at den ikke kun blev foreholdt en deltagelse i denne overtrædelse, men ligeledes en vis adfærd, som den samlede og vedvarende overtrædelse består af, og derfor at forsvare sig desangående, dels hvis den nævnte beslutning er tilstrækkeligt klar i denne henseende (jf. i denne retning dommen i sagen Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, nævnt ovenfor i præmis 63, præmis 46).
- 111 I den foreliggende sag har Kommissionen i sin duplik gjort gældende, at beviserne vedrørende de bilaterale kontakter mellem sagsøgeren og AGC/Splintex samt Saint-Gobain viser, at der findes en samordnet praksis, der er ulovlig i henhold til Unionens konkurrenceregler.
- 112 Uafhængigt af, om denne konstatering er velbegrundet, skal det imidlertid fastslås, at den anfægtede beslutning ikke selvstændigt kvalificerer sagsøgerens deltagelse i de bilaterale kontakter, som virksomheden havde med AGC/Splintex og Saint-Gobain i perioden fra slutningen af 2001 til marts 2003, som en overtrædelse af artikel 81 EF. Kommissionen fandt derimod i 498. betragtning til den anfægtede beslutning, »at det ville være kunstigt at opdele [de pågældende virksomheders] vedvarende adfærd, som var karakteriseret af et enkelt mål, i flere særskilte overtrædelser, når der tværtimod var tale om en samlet overtrædelse, som gradvis tog konkret form gennem såvel aftaler som former for samordnet praksis« (jf. analogt Domstolens dom af 4.7.2013, sag C-287/11 P, Kommissionen mod Aalberts Industries m.fl., præmis 65).
- 113 I overensstemmelse med de principper, der er nævnt ovenfor i præmis 110, kan Unionens retsinstanser under disse omstændigheder ikke selv foretage en sådan kvalificering uden at trænge ind på de beføjelser, der er tildelt Kommissionen i henhold til artikel 85 EF hvad angår forfølgelsen og ophævelsen af overtrædelser af Unionens konkurrenceregler.
- 114 På disse betingelser skal det således, uden at det er nødvendigt at undersøge søgsmålets øvrige anbringender, fastslås, at artikel 1, litra d), og artikel 2, litra d), i den anfægtede beslutning, som ændret ved den berigtigende beslutning K(2009) 863 endelig, annulleres, for så vidt som det heri dels blev fastslået, at sagsøgeren fra den 19. november 2001 til den 11. marts 2003 deltog i et ulovligt kartel på autoglasmarkedet i EØS, og sagsøgeren dels blev pålagt en bøde på 4 396 000 herfor.

Sagens omkostninger

- 115 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.

116 Da Kommissionen har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Anden Afdeling):

- 1) **Artikel 1, litra d), og artikel 2, litra d), i Kommissionens beslutning K(2008) 6815 endelig udg. af 12. november 2008 om en procedure efter artikel 81 [EF] og artikel 53 i EØS-aftalen (sag COMP/39 125 – Autoglas), som ændret ved Kommissionens beslutning K(2009) 863 endelig, annulleres, for så vidt som Kommissionen heri fastslog, at Soliver NV i tidsrummet fra den 19. november 2001 til den 11. marts 2003 havde deltaget i et ulovligt kartel på autoglasmarkedet i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), og for så vidt som Kommissionen pålagde Soliver NV en bøde på 4 396 000 EUR som følge heraf.**
- 2) **Europa-Kommissionen betaler sagens omkostninger.**

Forwood

Dehousse

Szwarcz

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. oktober 2014.

Underskrifter

Indhold

Den anfægtede beslutning	3
Retsforhandlinger og parternes påstande	6
Retlige bemærkninger	7
Parternes argumenter	7
Rettens bemærkninger	9
Sagsøgerens argumentations velbegrundethed	9
– Indledende bemærkninger og erindring af principperne	9
– Om den konkurrencebegrænsende karakter af kontakterne mellem sagsøgeren og visse af dennes konkurrenter	12
– Om sagsøgerens deltagelse i det overordnede kartel på autoglasmarkedet mellem klubmedlemmerne	14
Om følgerne vedrørende annullation hvad angår de ulovligheder, der er fastslået som led i det første anbringende	18
Sagens omkostninger	19